

УДК 330.341.1

ОСНОВНІ СКЛАДОВІ МЕХАНІЗМУ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Л. Й. Кобрин

Українська академія друкарства,
вул. Під Голоском, 19, Львів, 70020, Україна

Розглянуто теоретико-методологічні підходи та обґрунтовано необхідність створення системного підходу до формування й розвитку інноваційного потенціалу підприємства в сучасних умовах господарювання. З метою росту конкурентоздатності підприємства запропоновано створити механізм розвитку інноваційного потенціалу. Впровадження такого механізму можливе є на основі створення та взаємодії основних складових: системи прогнозування та планування, системи організаційно-інформаційного забезпечення, системи мотивації інноваційного розвитку та системи фінансування інноваційних процесів.

Ключові слова: інновації, інноваційний потенціал, інноваційний розвиток, прогнозування інноваційної діяльності, організаційно-інформаційне забезпечення, мотивація інноваційної активності, фінансування, управління, підприємство, ринок, конкурентоздатність.

Постановка проблеми. Основою розвитку інноваційної діяльності є формування інноваційного потенціалу підприємства, який визначається як інтегрована сукупність усіх наявних матеріальних і нематеріальних ресурсів, що використовуються для здійснення інноваційної діяльності підприємства. Важливими складовими інноваційного потенціалу є техніко-технологічні ресурси, організаційно-управлінські ресурси, інтелектуальні та фінансові ресурси. Таким чином, підприємство може розвивати інноваційну діяльність лише за умови наявності зазначених складових. При цьому ріст потенціалу повинен відбуватися за рахунок більш ефективного використання ресурсів, а не через ріст обсягів, а також за рахунок прийняття інноваційних рішень.

В умовах конкуренції менеджмент на підприємстві повинен бути націлений на пошук складових формування та шляхів розвитку інноваційного потенціалу. Причому розвиток інноваційного потенціалу забезпечується при створенні дієвого механізму, метою якого є врахування зовнішніх чинників та мобілізація внутрішніх резервів для реалізації інновацій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми суті, значення та оцінки інноваційного потенціалу досліджували такі зарубіжні вчені як І. Ансофф, П. Друкер, С. Ільєнкова, Д. Кокурін, М. Кондратьєв, М. Мескон, Б. Твісс, Р. Фатхутдінов, К. Фрімен, Й. Шумпетер, Ф. Хедоурі, Ф. Янсен, котрі обґрунтували теоретичні засади економічного розвитку на основі інновацій. Заслужують на увагу наукові праці

таких вітчизняних учених: О. М. Алімова, В. Ф. Беседіна, О. М. Бойко, А. П. Гальчинського, В. М. Гейця, Ю. В. Гончарова, А. П. Гречан, А. В. Гриньова, І. М. Грищенко, М. П. Денисенка, М. М. Єрмошенка, В. В. Зянька, І. А. Ігнатєвої, С. М. Ілляшенка, Н. В. Краснокутської, О. В. Кухленка, О. І. Лабурцевої, Н. С. Миколайчук, А. С. Музиченка, В. М. Нижника, В. Д. Рожка, В. Я. Рубана, В. П. Семиноженка, Л. І. Федулової, Д. М. Черваньова, О. Ю. Чубукової, Н. І. Чухрай. Більшість із них значну увагу зосередили на визначенні суті та факторів розвитку інноваційної діяльності, суті та значення інноваційного потенціалу, проблем інноваційного розвитку та інноваційного менеджменту.

Практично малодослідженими залишаються питання створення дієвого механізму формування та розвитку інноваційного потенціалу виробничого підприємства. Вирішення цього питання дозволить підвищити ефективність інноваційної діяльності та реалізацію вибраної стратегії інноваційного розвитку кожного підприємства.

Мета статті — розвиток теоретичних положень, методичних підходів і розробка прикладних рекомендацій щодо розвитку інноваційного потенціалу підприємства для досягнення стратегічних конкурентних переваг. Це передбачає визначення реальних та актуальних складових механізму розвитку інноваційного потенціалу.

Виклад основного матеріалу дослідження. На більшості підприємств відсутній системний підхід до формування та розвитку інноваційного потенціалу. Отже, пропонується створити дієвий механізм, спрямований на досягнення перспективних інноваційних цілей за допомогою використання конкретних ресурсів та можливостей підприємства.

Метою створення цього механізму є розвиток підприємства на основі впровадження інновацій. При цьому вирішуються такі основні завдання:

- оновлення продукції;
- підвищення технічного рівня виробництва;
- ріст інформаційного забезпечення;
- вдосконалення менеджменту;
- підвищення кваліфікації персоналу;
- ріст інноваційної свідомості персоналу;
- підвищення іміджу підприємства.

Створення механізму включає розробку стратегії планування, фінансування, матеріально-технічного та організаційно-інформаційного забезпечення інноваційної діяльності підприємства. Тому даний механізм може включати наступні складові розвитку інноваційного потенціалу:

- 1) прогнозування і планування інноваційного розвитку;
- 2) організаційно-інформаційне забезпечення інноваційних процесів;
- 3) мотивація та стимулювання інноваційних процесів;
- 4) фінансування інноваційної діяльності.

Розглянемо детальніше складові запропонованого механізму розвитку інноваційного потенціалу.

1. Прогнозування і планування розвитку інноваційного потенціалу підприємства. Ця складова визначає стратегію і тактику інноваційного розвитку за основними напрямками науково-технічної, виробничо-господарської і збутової діяльності, включаючи організаційно-технологічну політику, матеріально-технічне постачання, інвестиційну та інноваційну діяльність і т. д. Крім того, система прогнозування і планування виконує такі завдання:

- планування напрямків розвитку ринку під дією науково-технічних, технологічних, економічних, соціально-політичних, організаційно-правових, екологічних, демографічних та інших факторів;
- оцінку ринкових можливостей і небезпек, що впливають на розвиток інноваційної діяльності;
- аналіз сильних і слабких сторін діяльності суб'єкта господарювання;
- визначення оптимального варіанту інноваційного розвитку.

Вирішення поставлених завдань відбувається за допомогою розробки та реалізації стратегії інноваційного розвитку.

2. Організаційно-інформаційне забезпечення інноваційних процесів реалізує такі функції:

- формування і перебудова організаційної структури управління, націленої на інноваційний розвиток;
- розрахунок та оптимізація матеріально-технічних, фінансових та ресурсів для проведення інноваційних змін;
- відбір і розробка нововведень на підприємстві;
- вдосконалення інформаційного забезпечення розвитку інноваційного потенціалу;
- здійснення контролю за процесами інноваційного.

Така система орієнтована на втілення в життя тих напрямів і варіантів розвитку, які виявлені в результаті функціонування системи прогнозування і планування розвитку. Оскільки інноваційний розвиток ґрунтується на постійних змінах номенклатури виробленої продукції, удосконаленні технологій її виготовлення, методів організації, тому необхідно постійно вдосконалювати організаційну структуру управління та систему його інформаційного забезпечення.

Це можливо при створенні на підприємстві інноваційного відділу, який буде забезпечувати ефективну взаємодію і координацію діяльності структурних підрозділів підприємства з метою активізації інноваційного розвитку. Відділ інноваційного розвитку також визначає стратегічні напрямки розвитку, проводить оцінку використання виробничого та інноваційного потенціалу, розробляє системи мотивації інноваційної активності та інноваційної свідомості персоналу, укладає договори на розробку і фінансування актуальних інноваційних проєктів.

3. Мотивація розвитку інноваційного потенціалу має на меті удосконалення системи оцінки і стимулювання творчої праці, оскільки персонал, який займається розробкою і впровадженням нової техніки та продукції, вирізняється серед інших категорій працівників високим рівнем освіти та інтелектуального розвитку. Для них характерне аналітичне мислення, підвищене почуття власної гідності, самостійність і незалежність. Відповідно до цього стимулювання інноваційної діяльності виконує такі завдання:

- використання матеріальних і нематеріальних, організаційних та психологічних стимулів, які орієнтовано на впровадження інновацій;
- надання процесу стимулювання інноваційного розвитку постійного характеру, а не одиничних заходів.

Матеріальне стимулювання повинно включати встановлення премій: за подачу раціоналізаторських пропозицій, за ріст продуктивності праці, за підвищення якості продукції, за ініціативність тощо. Значний вплив мають нематеріальні стимули: навчання персоналу на тренінгах та курсах, оплата отримання другої вищої освіти, присвоєння почесних звань, оголошення подяк, нагорода грамотами та ін. Система мотивації також повинна включати адміністративні та соціально-психологічні методи позитивного та негативного впливу.

4. Фінансування розвитку інноваційного потенціалу визначає успіх чи невдачу інноваційних програм і проєктів. Підприємство, згідно зі власних можливостей та залучення інвесторів, повинно розробляти оптимальну стратегію фінансування інноваційної діяльності. Це передбачає належне економічне обґрунтування інноваційних програм і проєктів, визначення джерел та суб'єктів фінансування і своєчасне забезпечення надходжень коштів протягом періоду їхньої реалізації. При цьому до фінансування інноваційних процесів можна залучати інноваційні фонди, банківські установи, інтегровані фінансово-промислові структури, територіальні органи управління, а також приватних осіб. При цьому вирішуються такі завдання:

- визначення показників економічної ефективності інновацій;
- підвищення рівня прибутковості та фінансової стійкості;
- аналіз власних і позикових коштів для впровадження інновацій;
- фінансове обґрунтування залучення інвестицій.

Отже, запропонований механізм розвитку інноваційного потенціалу підприємства дозволить приймати ефективні управлінські рішення, які в підсумку призведуть зростання конкурентоздатності підприємства на основі впровадження інновацій.

Функціонування механізму інноваційного розвитку забезпечує взаємодія та взаємозв'язок зазначених складових у рамках діючої організаційної структури підприємства.

Висновки. В сучасних умовах з метою зростання конкурентоспроможності підприємства актуальним є створення механізму формування та розвитку інноваційного потенціалу. Впровадження запропонованого механізму є можливим на основі створення та взаємодії основних складових: системи прогнозування та планування, системи організаційно-інформаційного забезпечення, системи мотивації інноваційного розвитку та системи фінансування інноваційних процесів. Результати цього дослідження отримано на основі опрацювання наукової економічної літератури та аналізу діяльності діючих поліграфічних підприємств та можуть бути основою вдосконалення інноваційного менеджменту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зянько В. В. Інноваційне підприємництво: сутність, механізми і форми розвитку: моногр. Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2008. 397 с.

2. Інвестиційно-інноваційна діяльність: теорія, практика, досвід: моногр. Денисенко М. П., Михайлова Л. І., Гриценко І. М., Гречан А. П. та ін. Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. 1050 с.
3. Орлова В. М. Стратегія інноваційного розвитку підприємства. Економічний нобелівський вісник. 2015. № 1(8). С. 79–84.
4. Проблеми управління інноваційним розвитком підприємств у транзитивній економіці: моногр. За ред. Ілляшенка С. М. Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. 582 с.
5. Проблеми управління інноваційним розвитком підприємств у транзитивній економіці: моногр. За ред. Ілляшенка С. М. Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. 582 с.
6. Трифилова А. А. Управление инновационным развитием предприятия. Москва: Финансы и статистика, 2003. 176 с.
7. Чухрай Н. Формування інноваційного потенціалу підприємства: маркетингове і логістичне забезпечення: моногр. Львів: Видавництво НУ «Львівська політехніка», 2002. 314 с.

REFERENCES

1. Zianko, V. V. (2008). Innovatsiine pidpriemnytstvo: sutnist, mekhanizmy i formy rozvytku. Vinnytsia: UNIVERSUM-Vinnytsia (in Ukrainian).
2. Denysenko, M. P., Mykhailova, L. I., Hrytsenko, I. M., & Hrechak, A. P. ta in. (2008). Investytsiino-innovatsiina diialnist: teoriia, praktyka, dosvid. Sumy: VTD «Universytetska knyha» (in Ukrainian).
3. Orlova, V. M. (2015). Stratehiia innovatsiinoho rozvytku pidpriemstva: Ekonomichnyi nobelivskyy visnyk, 1(8), 79–84 (in Ukrainian).
4. Za red. Illiashenka S. M. (2005). Problemy upravlinnia innovatsiinym rozvytkom pidpriemstv u tranzytyvnii ekonomitsi. Sumy: VTD «Universytetska knyha» (in Ukrainian).
5. Za red. Illiashenka S. M. (2005). Problemy upravlinnia innovatsiinym rozvytkom pidpriemstv u tranzytyvnii ekonomitsi. Sumy: VTD «Universytetska knyha» (in Ukrainian).
6. Trifilova, A. A. (2003). Upravlenie innovatsionnym razvitiem predpriatiia. Moskva: Finansy i statistika (in Russian).
7. Chukhray, N. (2002). Formuvannia innovatsiinoho potentsialu pidpriemstva: marketynhove i lohistychno zabezpechennia. Lviv: Vydavnytstvovo NU «Lvivska politekhnikha» (in Ukrainian).

MAIN COMPONENTS OF THE DEVELOPMENT MECHANISM OF THE ENTERPRISE INNOVATIVE POTENTIAL

L. Yo. Kobryn

*Ukrainian Academy of Printing,
19, Pid Holoskom St., Lviv, 79020, Ukraine
kobrynlesya@gmail.com*

The article deals with theoretical and methodological approaches and the necessity of creating a systematic approach to the formation and development of the innovative

potential of the enterprise in the modern conditions of management. In order to increase the competitiveness of the enterprise, it has been suggested to create a mechanism for the development of innovative potential. The introduction of this mechanism is possible on the basis of the creation and interaction of the main components: forecasting and planning systems, organizational and information support systems, incentive systems for innovation development and the financing system of innovation processes.

Keywords: *innovations, innovation potential, innovative development, forecasting of innovation activity, organizational and informational support, motivation of innovation activity, financing, management, enterprise, market, competitiveness.*

Стаття надійшла до редакції 05.09.2017.

Received 05.09.2017.